

OTKA-projektek 5. seregszemléje

Az MTA Geofizikai Tudományos Bizottság az ELGI és a Magyar Geofizikusok Egyesülete közös rendezésében 2010. november 24-én (szerdán) 10 órától az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet konferenciatermében került sor a „Geofizikai OTKA projektek V. seregszemléje” c. egésznapos rendezvényre. A rendezvény alkalmából a projektekről rövid prezentációk hangzottak el, ezek anyaga (PDF formátumban) megtalálható az Egyesület honlapján (lásd <http://www.mageof.hu/m2new06.htm>). Az alábbiakban (az előadók neve szerint) felsoroljuk a bemutatott pályázatokat. A témavezető és a társszerzők nevei a feltöltött fájlokban fel vannak tüntetve.

Balázs László: Mérnökgeofizikai szondázások elméleti modellezése

Dobróka Mihály: Módszerfejlesztés mélyfúrású geofizikai adatok integrált intervalluminverziójára földtani szerkezetek morfológiájának meghatározása céljából

Dombrádi Endre: TECTOP-Magyarország – Jelenkori deformáció és tektonikus topográfia Magyarország területén: aktív szerkezetek, szeizmotektonikus viszonyok, vízhálózat-fejlődés és medenceinverzió dinamikája

Gyulai Ákos: Hulladéklerakók és környezetük állapotfelmérése geofizikai módszereinek fejlesztése

Horváth Ferenc: Integrált kutatómódszer kifejlesztése negyedidőszakú környezeti állapotok geofizikai vizsgálatára

Kiss János: Mágneses fázisátalakulás a földkéregben és geofizikai következményei

Kiss János: Magyarország gravitációs lineamenstérképe
Mártonné Szalay Emő és Márton Péter: Harmadkori vulkáni horizontok korrelálása paleomágneses mérésekkel

Mártonné Szalay Emő: A Dunántúli-középhegység és környezetének mozgástörténete 160 és 50 millió év között: integrált paleomágneses, tektonikai, üledékföldtani ösföldrajzi kutatás

Pethő Gábor: Inhomogenitások lehatárolása elektromágneses frekvenciaszondázások alapján

Scholtz Péter: Megnövelt térbeli mintavételezésű szeizmikus reflexiós mérések feldolgozása

Szalai Sándor: Nem konvencionális geoelektromos elrendezések

Székely Balázs: A kvarter felszínfejlődés vizsgálata numerikus felszínfejlődési modellek (SPM), távérzékelte adatok és terepi vizsgálatok segítségével a Dunántúl középső régiójában

Turai Endre: Elektromágneses módszerfejlesztések a mérési adatokban lévő földtani információ hatékonyabb és stabilabb feltárása céljából

A pályázatok eredményeit bemutató poszterek még tavaly december elejéig megtekinthetők voltak az Intézet konferenciatermében.

Kakas Kristóf

A Magyar Geofizika bibliográfiája

Az MGE Tudománytörténeti Bizottság programjába került a *Magyar Geofizika* 1960–2009 közötti 50 évfolyamában közölt tartalom bibliográfiai feldolgozása. Ennek elsődleges célja a lapban közölt szakcikkek, dolgozatok bibliográfiájának létrehozása, ami lehetővé teszi az elmúlt 50 évben közölt publikációk szakirányultságának áttekintését, vizsgálatát, a lapban megjelent szerzők és munkásságuk kereshetővé tételét.

A Tudománytörténeti Bizottságon belül, a *Magyar Geofizika* eddig megjelent számainak birtokában felvállalva ezt a feladatot, a 2010. évre kitűzött célokom az 1960–1989 közötti 30 évre kiterjedő időszakban megjelent B5 formátumú (kisalakú) lapszámok feldolgozása volt. 2010 végéig azon-

ban sikerült az 1991. évig terjedő, összesen 32 évfolyamra elvégezni a feldolgozást.

Időközben a lap szerkesztősége az Egyesület elnökségének állásfoglalása szerint megkezdte a *Magyar Geofizika* utóbbi évfolyamainak digitalizálását és közzétételét az Egyesület honlapján. Így – látszatra – a további évfolyamok feldolgozását már okafogyottnak láttam 2010 végén, és az addig elkészült anyagot CD-n rögzítve eljuttattam a Bizottság elnökének, illetve a lapunk főszerkesztőjének. Ennek kapcsán azt a felvilágosítást kaptam, hogy technikai okokból, célszerű lenne a feldolgozást tovább folytatni, egészen a 2004. évben megjelent lapszámokig.

A munka tehát 2011-ben is folytatódik és remélem, hogy az év első felében befejezhető lesz.

Már az első néhány év anyagának feldolgozásából kiderült, hogy a lapunk közléseiben, a szakcikkek mellett, jelentős részt képeznek olyan lapszemlék, könyvszemlék, valamint egyesületi híradások, amelyek a tudománytörténeti érdeklődés szempontjából ugyanúgy összegyűjtésre, regisztrálásra érdemesek, mint az eredeti célkitűzésben szereplő szakmai publikációk. Ezek megjelentetése döntő mértékben dr. Tóth Géza („Géza bácsi”) tiszteleti tagunknak, a lap akkori szerkesztőségi munkatársának köszönhető, aki széles látókörű kitekintéssel, nagy odafigyeléssel szemlélte a rokon vagy társtudományok és a geofizikát felhasználó ipar, bányászat és egyéb szakterületek hivatalos vagy szakmai közleményeiben a geofizika szemszögéből érdekes közléseket, illetve az egyesületi tagoknak ezekben az orgánumban közzétett dolgozatait, beszámolóit. Ugyanakkor, ez a lapszemlézés nem terjedt ki a MÁELGI által kiadott *Geofizikai Közleményekre*, mivel annak példányait tagságunk korábban egyesületi szolgáltatásként megkapta.

Tudománytörténeti szempontból megkülönböztetett figyelemre érdemesek az időközben elhunyt tagtársainkról a lapban közzétett megemlékezések, nekrológok is. Ezek különösen az Egyesület kiemelkedő tudósainak életpályájuk megismeréséhez és emléküik méltó ápolásához képeznek értékes ismereteket.

Mindezek figyelembevételével a *Magyar Geofizika* bibliografikus feldolgozásánál alkalmazott módszer a következő:

1. Az 1960. évben megjelent 1. számtól kezdve, időrendi sorrendben történt, laponként a közölt tartalomjegyzék beszkenelése (a szerző(k) neve, a közlemények címe és első oldalának oldalszáma). Ezt követően történt a lapban széttörölve közölt lap- és könyvszemlék, valamint egyesületi hírek szövegének szkennelése.

2. A szövegek szkennelése szerkeszthető formátumot eredményezett, melynek során azok átolvasása és a karakterfelismerés esetleges hibáinak kijavítása megtörtént. Ugyanekkor elhagytam a lap- és könyvszemlékből, a bibliográfia szempontjából felesleges, kommentáló vagy részleteket ismertető részeket.

3. A lapszemlék, a szemlélőre történő hivatkozással, az idézett laponként elkülönítve, felsorolják a geofizikai szempontból (és elsősorban az egyesületi szerzők szempontjából) érdekesnek tartott cikkeket. Kivételes esetekben a szemlélő egyes figyelemre méltó észrevételeit is meghagytam, bár az az alapgondolat az, hogy a bibliográfia elsősor-

ban a publikációk regisztrálását szolgálja, a részleteket illetően a *Magyar Geofizika* eredeti példányai képezik a hiteles információforrást.

4. Nem kerültek bele a feldolgozásba olyan lapszemlék, amelyek egy másik geofizikai orgánumban (pl. *Geophysical Prospecting*, *Geophysics* stb.), időszerűen megjelent példányának cikkeit sorolták fel (pl. így: „Miről irt a Geophysics ez évi decemberi száma?”).

5. Az előzőek szerinti, időrendben feldolgozott ilyen „bibliográfiai egységek” (amelyeken egy, a *Magyar Geofizikában* közölt publikáció vagy egy lapszemlében idézett publikáció, könyv, illetve egyesületi híradás, megemlékezés értendő), egy Excel táblázat egy-egy sorát képezik. Minden sorhoz hozzátartozik a vonatkozó év és a lap évfolyamának megjelölése, valamint az aktuális lapszám megadása, elkülönített oszlopokban. Ugyanígy szerepel oszloponként elkülönítve a szerzők neve, illetve a közlemény címe és a kezdő oldalszám. Ebben a szerkezetben az Excel normál keresőjével kereshetünk a szerzőkre, lapszámra stb.

6. Tekintettel a bibliográfiai egységek számára, (amelyben az első 10 évhez tartozó 385 bibliográfiai egység a következő öt év alatt kb. kétszeresére, majd az ezt követő öt évben ennek szintén kb. kétszeresére növekedett) az első 10 évfolyam adatai egy Excel munkalapra kerültek, majd az ezt követő időszakban öt évfolyamonként vannak egy-egy Excel munkalapon rögzítve. Az eddig elkészült bibliográfia egy Excel-állományt képez, és az a *Magyar Geofizika* 1960–1994. évek közötti 35 évfolyamának feldolgozását tartalmazza.

7. A későbbi felhasználás és kezelhetőség érdekében minden regisztrált bibliográfiai egység (Excel táblázatsor) egyedi azonosító sorszámot kapott. Ez a sorszám folytatódik az elkülönített munkalapokon keresztül is. Ezáltal követhető a regisztrált bibliográfiai egységek mennyisége, továbbá minden egység egy azonosító sorszámmal rendelkezik a teljes feldolgozáson belül. Az Excel munkafüzet „Állapot” nevű munkalapja tartalmazza az egyes lapszámoknál regisztrált tételek első és utolsó azonosító sorszámát, valamint az egyes munkalapokhoz tartozó feldolgozott lapévfolyamok és lapszámok listáját is.

Az eddig feldolgozott bibliográfia, illetve a még elvégzendő munka hasznát egyedül az iránta érdeklődők számára való közvetlen hozzáférhetőség adhatja. Ezért a szerző javasolja, hogy az Egyesület vezetősége biztosítsa a bibliográfia hozzáférhetőségét az MGE honlapján.

Nagy Zoltán